

Rerum Naturalium Fragmenta No. 23

<i>Szemere László: Pár szó ragadozó madarainkról</i>	3
<i>Szemere László: Megfigyelések a kékvércséről</i>	9
<i>Máday Izidor: Az Országos Állatvédő Egyesület Jaskó Géza igazgatása alatt 1902-1904</i>	11
Szakértői szemle	14
A villamos telep épülete	15
Hoitsy Pál beszámolója	17
Egyházi közgyűlés	19

(folytatás a 2. oldalon)

Budapest
1910

Torony szentelés Acsádon	20
Egyházkerületi közgyűlés	21
Török János	23

Pár szó ragadozó madarainkról.

Szemere László

A ki galambok tenyésztésével foglalkozik, bizonyára kellemtelenül tapasztalta, hogy néha-néha valamiféle ragadozó madár elcsípte neveltjeinek egyikét-másikát.

Nem szándékom e helyen a galambok létező összes ellenségeire kiterjeszkedni, hosszú volna a sorozat (annyi biztos, hogy a sorozatot magán az emberen kezdeném meg, ha nem is tolvaj, de legalábbis flóbertező gyerek alakjában), rámutatok azonban madárvilágunk közönségesebb alakjaira, még pedig a ragadozókra, melyek emberi érdekkörök szempontjából kártékonyak is lehetnek.

A nagyközönség, sőt a vadászok zöme is sasnak hívja a nagyobb s vércsének vagy karvalynak az apróbb ragadozó madarakat. Közkézen forog ugyan a sólyom, kánya, ölyv elnevezés is, de ritkán alkalmazzák helyesen. Minthogy minden vadász előszeretettel lövi a horgas orrú ragadozókat, megkísérlem a káros alakok bemutatását úgy, a hogy a szabadban látjuk őket. Az vele a célom, hogy a hasznos madarakat közvetve védjem, mert a ragadozók közt is több hasznos alak van, melyeket párhuzamba állítva a többiekkel, könnyen fel ismerhetünk.

Most, hogy a beköszöntő tél ablakainkra az első jégvirágokat felrajzolta, megjelennek Magyarországon az északibb vidékek madarai s itt táplálékot és enyhébb telet lelnek. Jórészt már be is fejeződött a madarak ez idei őszi költözködése, a mi erdőnk s mezőnk neveltjei Olaszország, sőt Afrika partvidékein vannak

már, kivéve néhány edzettebb fajt, melyek daczolva a tél szigorával kitartanak nálunk. A ragadozó madarak java része költözködő, mindenesetre igen kóborlók, ma itt jelennek meg, holnap ott. Alig van tél, hogy Észak-Magyarországon meg ne jelennének a gatyás ölyvek (*Arbuto lagopus*), télen ez a legközönségesebb ragadozó madarunk.

Leginkább egerjárásos helyeken látni ezt a tyúk nagyságú, lomha repülésű, hasznos madarat. Néha órákig kuporog egy szalmakazal, kútágas vagy magányos fa, tetején. Ekkor egeret les, a mi a főtápláléka, nagy néha fog el más állatot vagy madarat. Ilyen momentumban mutat be a Kassa városi múzeum 2 gatyás ölyvet, a mint egy fáczánkakasra csapnak, elég helytelenül, mert eme túlnyomórészt hasznos madarakat károsaknak tünteti fel ezáltal.

Széles irodalom fejlődött ki a felett, hogy az ölyvek hasznosak-e vagy károsak? A szakemberek legjelesebbjei (Herman Ottó, Chernel István stb.) hasznosnak tartják. S ezt e helyen bizonyítéknak is vehetjük. Sok szokott belőlük puskavégre kerülni, főleg akkor, a mikor a tél túl-szigora az emberi lakokhoz közel hajtja őket.

A galamboknak ártani nem bírnak, mert mint említettem, lomha, lassú repülésű madarak, a fürge galambok egy-kettőre faképnél hagyják. Kimért szárnymozdulatokkal való repülésén kívül leginkább a kiterjesztett szárnyuk alsó lapján lévő sötét foltról ismerhetők fel már röptükben. Kézbe került példányt sűrűn tollas lábszáráról (ezért gatyás ölyv) lehet megkülönböztetni az egerész-ölyvtől (*Buteo buteo*), mely költöző madár; nálunk, kivéve télen, gyakori, alaptermészetre különben megegyezik vele. Hasonlóan tollas lábszárúak ugyan a valódi

sasok is, de ezek ritkán mutatkoznak manapság s még kevesebbszer kerülnek kézre, igazi betyárhoz illően.

Nem foglalkozom itten madárvilágunk aristocrataíval, a sasokkal, a kik a dologba jobban bele akarnak mélyedni, azoknak a szakkönyvek útbaigazítást nyújtanak.

Látták azonbdn a galambtenyésztők, hogy alacsonyan a föld felett és gyors szárnycsapásokkal repülve hirtelenül megjelent a megrémült galambok előtt egy vörös vagy barna ruhájú rabló s ember vagy állatt jelenlétével mitsem törődve, ragadott meg egyet a galambok közül, vagy kifejlődött az irtózatoss hajsza, ha volt idejük a galamboknak a fölrepüléshez.

Ez a héja (Astur palumbarius), egyike a legkárosabb ragadozóinknak, bátorságát csillogó arany-sárga szeme legott elárulja. Mindenütt megfordul, még a városokban is, szemtelensége közismert dolog a vadászok előtt.

Az irodalomból, meg az életből is ismerem azt a szokását, hogy a vadász orra elöl kapta el a meglőtt foglyot vagy fürjet. Ilyenféle merész kalandjai miatt gyakran rajt' veszt, jól lőhető buhu bagoly mellől is, melyre igen dühös. A megszárnnyalt héja maga a megtestesült daczolás. Nem adja meg magát, míg csak erőt érez éles karmaiban, nem késik ezekek belevágni a feléje óvatlanul nyuló kézbe. Belékap a vizsla orrába, sőt, ha hozzáfér még a szemét is kikaparja. Az így felcsúfolt kutya hasznavehetlen lesz, mert azontúl semmiféle lőtt madár elhozására nem fog vállalkozni. A héja is tyúknagyságú, mint az ölyvek.

Életmódra és testalkatra hasonmása a héjának a karvaly (*Accipiter nisus*), csakhogy sokkal kisebb, galambnagyságú. Az apró madarak pusztítása révén igen kártékony, merészségre alig marad a héja megett. A kitett kalitkából czíbálja ki a kanárit vagy más madarunkat, a verebet beüldözi a konyhába vagy nyitott ablakon át a szobákba, a hol aztán rendszerint lefűlelik a túltnerész rablót. Ilyenfajta csinytevéseivel gyakran találkozunk, főleg télen, a mikor még a legnépesebb utczákon is hajszoja az apró madárságot.

Ezt az apró ragadozót télen más ragadozóval össze nem téveszthetjük, mert a nyáron át közönséges vércsék délibb tájakra költözködték. Utóbbiak igen hasznosak, jellemzi őket repülésük, mely könnyed, játszó, s az egyhelyben való lebegés, a „szitálás” mesterségét is értik. Szetnik sárga, haneln barna, e révén a kézre kerülteket nem lehet összetéveszteni a karvalylyal.

Megjelenik azonban télen egy ökölnyi kis ragadozó madár vidékeinken, mely alakra a vércsékhez hasonlí, sötét csillogó szeme van. Ez a kis sólyom (*Falco merillus*), szintén az apró madarakat tizedeli, tehát káros. Miképpen a karvalynak alkat- és életmódra nézve szakasztott mása, nagyított kiadása a héja, azonképpen a kis, vagy törpe sólyomhoz hasonló alak a vándor sólyom (*Falco peregrinus*). Tyúknagyságú ez is s hegyes szárnyú, mint minden sólyom.

Szédületes gyorsan tudnak repülni, s a leggyorsabban repülő madarakat is elfogják. Félné is tőle rettenetesen.

A sólymok nem lopózkodnak sunyi módon, alattomosan a kiszemelt prédához, mint a héja és a karvaly, hanem gazságuk

tudatában zsinóregyesen vágva, az áldozatra törnek s azt röptükben fogják el.

A hol a vándorsólyom és a héja büntetlenül járhat a galambdúcához, ott hiábavaló a galambtenyésztés, mert a hol egyszer jó fogást csináltak, oda szabályos időközökben el-ellátogatnak, míg csak tart a galambokból.

Ezeket igyekezzék a vadász aggatékra keríteni, egy nyílsebes röptü sólymot, vagy egy czik-czakkokban mesterkedő héját meglőni bravúros dolog, míg a tunya ölyvet lőni gyerekjáték, főleg huhu mellől.

A közönségesen előforduló ragadozók sorozatát még a kányákkal és réti héjakkal egészíthetném ki. Ezek is költözködők. A kányák villás farkuk révén azonnal felismerhetők még messziről. A réti héjakra már nem terjeszkedek ki itt a nélkül, hogy zavarra okot ne szolgáltatnék a kezdő madárismerő előtt, annyit jegyzek meg róluk, hogy életmód és alkatra leginkább héjához hasonlítanak s szintén károsak.

Teljességre soraimmal nem törekedtem, hangsúlyoztam, hogy csak a közönséges alakokat említettem fel, mert gyakorlati fontossága csak azok megistnérésének van.

Olvasóimnak föltünhetett, hogy a leírt madarak színéről sehol setn emlékeztem meg. Azért kerültem a tollazat leírására támaszkodó ismertetést, mert az rendkívüli változó az egyes fajok keretén belül is.

Azért az: „embert barátjáról, madarat tolláról” közmondás igazságát is elismerem, de a ragadozó madarakat inkább egyéb jegyeik alapján igyekezzünk megismerni, mert mint említettem, a színük igen változó a nem kor és évszakok szerint.

Pl. a héja, míg fiatal, veres színű s hosszant futó sötétebb csíkokkal vann alsó teste borítva. Öreg héják szürkés palaszínűekké lesznek s a hosszanti csíkok haránt csíkokká fejlődnek. Ezért gyakran félreismerik az ilyen idősebb példányokat s még gyűjteményekben is többször "vándorsólyom" felírást olvastam héja alatt. A gatyás ölyvek meg éppen igen tarka-barkák, kettő sincs egyforma.

Mint káros ragadozókat mellőztem a baglyokat, csak a buhu és az urali bagoly tesz alkalmilag kárt az embernek, ezek azonban ritkák s a többi, gyakrabban szem elé kerülő hasznos baglyokkal nem téveszthetők össze, mert nagy, kacsanagyságú madarak, sőt a buhu még a libanagyságot is eléri.

(*Uránia*, vol.11, 1910, no.1, p.42-43)

Megfigyelések a kékvércséről.

Szemere László

Lasztoméri kertünkben vetési varjak és szarkák mellett évenként fészkel néhány kékvércsepár is. Minthogy észrevettem azt, hogy a vetési varjak kora tavasszal szétszedik a régi varjú- és szarkafészkeket, utóbbiak közül az újakat is, és az így nyert anyagot felhasználják új fészkeik építésére, azért aggódni kezdtem azon, hogy a később érkező kékvércsék majd nem találnak alkalmas fészkelőhelyeket. — Hogy ennek elejét vegyem, néhány varjú- és szarkafészkekből kiszedtem a tojásokat, hogy lakóikat elriaszszam és azonfölül még ijesztő-zsinórokat is raktam az illető fákra. Ezek az ijesztőzsinórok a papirossárkány farkának mintájára készültek.

Célomat ezekkel el is értem, mert a fészkek a kékvércsék megérkezéséig lakatlanok maradtak, a kékvércsék pedig rögtön elfoglalták azokat, mert hosszadalmas küzdelem nélkül jutottak így alkalmas fészkekhez. Ezt a teljesen bevált eljárást másoknak is ajánlhatom, mert a kékvércsék igazán semmibe se vették ezeket az ijesztő-zsinórokat.

Érdekes, hogy minden kékvércsétől elfoglalt fészkekhez még 1-5 háziveréb-fészkek volt csatolva; sőt magába a fészkekbe is beledöltöztek a verebek, mihelyt a kékvércsék repítettek. Egy fészkek alatt 10 méternyire a kis őrgébics rakott fészket és miután ennek a fiókái kiröpültek, a fészkek fölé a háziveréb új fészket rakott s szintén fölnevelte a fiait.

Az apró madarak általában a félelem legcsekélyebb jele nélkül jártak a kékvércsék fészkei körül, annak jeléül, hogy ezek részéről nem üldöztettek.

Minthogy a kékvércsék általában igen bizalmas madarak, azért nagyon föltűnt egy öreg hímnek velem szemben tanúsított rendkívül ellenséges viselkedése. Ha megjelentem az udvaron, ismert vészhangjával fogadott és ha kimentem a mezőre, vagy hazatértem onnan, rendesen elkísért vagy elibém szállott és 20-60 méternyi magasságban vijjogott fölöttem. Más embereket békében hagyott, valamint a többi kékvércse se mutatott ellenséges indulatot irányomban, habár gyakran tanúi voltak fönt leírt jeleneteknek.

A szokatlan jelenség okát csakis abban láthatom, hogy egy szarkafészkeből, a mely az említett kékvércsefészektől 10 méternyi távolságban volt, kilődöztem az összes fiókákat. Ettől fogva lettem oly gyűlöletessé a kékvércse szemében, mert valószínűleg hasonló sorstól féltette a saját fiókáit is.

A kékvércsének ez a viselkedése azért volt annyira feltűnő és némileg kellemetlen is, mert folytonos vész-kiáltásaival akár-hányszor megmentette a szarkák életét, melyekből pedig a hasznos apró madarak érdekében lehetőleg sokat szoktam pusztítani.

(Aquila, vol.15, 1908, p.312-313)

Az Országos Állatvédő Egyesület Jaskó Géza igazgatása alatt 1902-1904

Írta: Máday Izidor

Az 1902-ik évben az egyesület gróf Andrássy Dénesnét, az ügynek nemes lelkű pártfogóját vesztette el. A szívjóságáról és jótékonyágáról országszerte ismert és tisztelt úrnő emlékére férje, gróf Andrássy Dénes 10.000 korona alapítványt tett.

Az egyesület vezetőségében változás történt annyiban, hogy Monostori Károly tanár, az egyesület szakértő és buzgó igazgatója ez állásáról lemondott és helyébe Jaskó Géza m. kir. állatorvos lépett.

Az egyesület irodalmi működése tekintetében feljegyzendő, hogy a népiskolai ifjúság között évről-évre terjesztett „Ajándék-Könyvecske” most már mint „Gyermek-Naptár” adatott ki és terjesztetett.

A kiadott irodalmi termékek között első helyen említendő K. Nagy Sándornak az „Ember és a kutya” című munkája, melynek célja az volt, hogy a veszettségből keletkező veszély és bajok megelőzése tekintetében a közönséget felvilágosítsa és oktassa. Kiadattak továbbá Kukuljevič Józsefnek a „Madárvédelem”-ről és Pákozdy Lászlónak „Állatvédelem gazdasági és vallás erkölcsi szempontból” című munkálatai is.

Új vidéki egyesületekként a Szegedi, továbbá a „Szentgotthárd és vidéke” egyesületek jelentkeztek. Az előbbinek alakításánál Lantos Béla, Magyar Imre, Pákozdy László és özv. Schiller

Károlyné, az utóbbinál Marich Zsigmond, Bognár Lajos, Fodor Árpád szereztek érdemeket.

Az 1904-ik évben az egyesület elhalt lelkes alelnöke, Etlényi Lajos által az O. Á. V. E.-nek hagyományozott két budapesti ház közül az egyik, melyet az egyesület azonnal birtokba vehetett, eladatott, az ebből eredményezett 19.236 K 04 fill. az „Állatvédő-ház” céljaira gyűjtött pénzből 29,097 K 71 f.-re kiegészítve lett és ez utóbbi összegért a Budapest IX, Ernő-utczában egy 400 ölnyi ingatlan vásároltatott, melyen két földszintes épület áll.

Ez az ingatlan az egyesületi helyiségek, az alkalmazottak lakásainak és az állatmenedékház befogadására lett szánva és a berendezések is azonnal fogantatba vétettek.

Az egyesület irodalmi működéséből megemlítenők a következő kiadványok: K. Nagy Sándor „Állatvédők törvénykönyve” című hasznos munkájának 3 kiadása (4000 p.), Pákozdy László „Szemellenzőkről” (1000 p.), Kukuljevič József „Levél a jó falusi gazdához” című munkája (4000 p.)

A „Gyermek-Naptár”-on kívül, melyet az egyesület ez évben is (17.000 p.) terjesztett, az O. Á. V. E. közbenjárása következtében állatvédő cikkek vétettek fel a Franklin Társulat, a Rózsa-féle nyomda által kiadott népies naptárakba és a Bezerédj Pál selyemtenyésztési miniszteri meghatalmazott vezetése alatt álló m. kir. felügyelőség által kiadott „Selyem-tenyésztők naptár”-ába, mely úton több százezer olyan nyomtatvány került a nép kezébe, mely az állatvédelem ügyének szolgálatot tett.

Az említett évben az egyesület tisztikarában is történt változás, amennyiben a budapesti helyi állatvédelem érdekében szükséges felügyelői teendők az egyesület pénztárosára, Hänsler Károlyra ruháztattak. Ez évben Jaskó Géza lemondásával az igazgató-titkári állás megürült.

(Máday I.: Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Budapest, 1907, 28–29. o.)

Szakértői szemle.

A v. tanácsnál a rendőrkapitány feljelentést tett, hogy a Török Bálint utcán Gaál János most épülő emeletes háza 45 cm.-rel kijebb épül, mint ahogy arra annak idején az engedély kiadatott. A v. tanács e feljelentés folytán szakértői szemlét rendelt el, amelyre szakértőkül Kristóffy Gyula máv. főmérnököt és Török János v. mérnököt kérték fel.

A szakértők egybehangzólag konstatálták, hogy a 45 cm. eltérés tényleg meg van, de hogy meg van, nagyon helyesen van, mert így az új ház a mellette levő bérházzal teljesen egyenes vonalban van, aminthogy az érvényben levő városrendezési terv szintén egyenes vonalt tüntet fel.

Amiből természetyszerűleg az következik, hogy már annak idején a tanácsnak az építkezési tervnek megfelelő építkezési engedélyt kellett volna kiadnia.

(Pápai Hírlap, II. évf., 39. sz., 1905. szeptember 30.)

A villamos telep épülete

A villamos telep felügyelő-bizottsága f. hó 27-én a polgármester elnöklete alatt gyűlést tartott. A gyűlésen mindenekelőtt azt határozták el, hogy a telepen szénraktárt építenek s erre nézve a szükséges költségvetés elkészítésével a városi mérnököt bízta meg.

Major üzemvezető azt az indítványt terjeszti a bizottság elé, hogy a város bontsa fel az akkumulátor-telep javítására nézve a Tudor-gyárral kötött szerződést, melynek értelmében 10 évig évente átlagos 800 koronát köteles fizetni s helyette a felmerülő munkálatokat esetről esetre fizesse meg. A bizottság a szerződés felbontásába, melyet annak idején a város szakértőjének ajánlatára kötött meg igen kedvező feltételek mellett, nem volt hajlandó egyszerűen belemenni, hanem utasította az üzemvezetőt, hogy indítványát számszerű adatokkal felszerelve hozza ismét a bizottság elé.

Ezután Révész városi mérnök jelentését tárgyalta a harmadik gépcsoport alapozási munkálatainál tett ama tapasztalatáról, hogy a villamos telep épülete a padlótól lefelé nem vastagodik 15 cm.-rel, majd 2 méterrel lejjebb ismét 15 cm.-rel, úgy, amint az építési szerződés megkívánja.

Erre nézve már Török János nyug. városi mérnök, Faa Mihály, Besenbach Károly és Czifra József építőmesterek közbejöttével szakértői szemle is tartatott, amely konstata, hogy a falak előírt méretei megtartottak, valamivel még több köbméter fal van beépítve, mint a kikötött, csak hogy a falak vastagítása nem

belülről, hanem kívülről történt meg, ami az általános építkezési szokástól eltér.

A szilárdság tekintetében a szakértők véleményei némileg eltérők voltak, de annyit maga a városi mérnök megállapított, hogy az építkezésnél visszaélésnek nyoma sincs, amihez dr. Antal Géza biz. tag azt a reflexiót fűzte, hogy hasonló dolgokban a legnagyobb diszkréció és óvatosság szükséges, mert a közönség hamar hajlandó a hatóság és a város volt érdemes közege (a ny. városi mérnököt értette) működése ellen bizalmatlankodni, amikor arra — mint a tények bizonyították — mi ok sem forog fenn.

Révész mérnök kijelentette, hogy ő teljesen jóhiszeműen járt el, mert azt nem is sejthette, hogy a falak megvastagítása az általános építkezési szabálytól eltérőleg kívülről történt. Azt különben szükségesnek tartja most is, hogy az új gépcsoport körül falak még belülről is megerősíttessenek, amit a bizottság el is rendelt.

A bizottság megbízást adott az üzemvezetőnek, hogy 20 újfajta Nernst-égőt rendeljen s ugyanannyi utcalámpát — kísérletképpen — ezekkel szereljen fél.

Dr. Kende Ádám és dr. Kőrös Endre az iránt intéztek kérdést az elnökhöz, hogy az árammérő órák díjának leszállítása iránt az albizottság jelentése mikor érkezik be. A polgármester és Bermüller Alajos, mint az albizottság egyik tagja kijelentették, hogy a megfelelő propozíció november hóban a bizottság elé kerül, úgy, hogy az új díjszabás 1906. január elsejével akadálytalanul érvénybe léphet.

(Pápai Hírlap, II. évf., 39. sz., 1905. szeptember 30.)

Hoitsy Pál beszámolója.

— 1906. március 4. —

Városunk országgyűlési képviselője, az országos függetlenségi és 48-as párt illusztris tagja: Hoitsy Pál, múlt vasárnap tartotta képviselői beszámolóját. A beszámoló a mai nehéz időkben szinte szokatlan zavartalanságban, valóban impozánsan folyt le. Igaz, hogy a helyi pártvezetőség a maga részéről megtett mindent, hogy a hatósági beavatkozásnak még csak lehetőségét is elhárítsa.

Képviselőnk jövetelének idejét plakáton nem is jelezte, hogy esetleges tüntetések, amik a beszámolónak végső percben való betiltását eredményezhették volna, elkerülhetők legyenek. Viszont a helyi rendőri hatóság is tapintattal került minden oly intézkedést, ami a szenvedélyek felköltésére alkalmas lett volna.

A beszámoló — nyílt helyen nem engedélyeztetvén, az óvoda udvarán folyt le, hol a gyűlés kezdetére választók és érdeklődő közönség mintegy másfél ezren — amennyi embert a tágas udvar csak képes volt befogadni — gyűlt egybe. Balra a háttérben a pártvezetőség s a szónokok számára dobogó volt felállítva. ¼-kor fellépett a dobogóra Hajnóczky Béla, a függetlenségi párt érdemes elnöke, aki szíves szavakban üdvözölvén a megjelenteket s jelezvén a gyűlés célját, deputációt kért fel, mely képviselőnket a gyűlésbe hívja.

A deputáció, melynek Török János főmérnök vezetése mellett tagjai voltak: Csurgay Gyula, Goldschmid Ödön, Keresztes Gyula, id. Klein Vilmos, Köveskuti Jenő, Marton Antal, lic.

Rácz Kálmán, Szeleczy Béla és Valter Sándor, nemsokára visszatért Hoitsyval együtt az óvodába.

Lelkes és meg-megújuló éljenzés fogadta képviselőnket. Majd Hajnóczy elnök kérte fel beszámolója megtartására. Ma, midőn alkotmányunkat szétszedték, úgymond, hívó magyar lélekkel fordulunk a képviselőnk által kibontott lobogó felé. A hazaszeretet ereje, mely 1000 éven át fenntartotta a hazát, ez éltet bennünket ma is. Átká a magyarnak, hogy nem tart össze, de szerencséje, hogy milliók és milliók vannak, kik megelégték már szolgálhatásunkat Ausztriával szemben.

(Pápai Hírlap, III. évf., 10. sz., 1906. március 10.)

Egyházi közgyűlés.

A pápai református egyház folyó hó 24-én Kis József esperes-lelkész és Saáry Lajos főgondnok együttes elnöklete alatt közgyűlést tartott.

A közgyűlésben első sorban az új iskola építési számadásait terjesztették elő. A számadásokat a gyűlés rendben levőknek találta és elfogadta s ezzel kapcsolatban Saáry Lajosnak, Barthalos Istvánnak és dr. Horváth Józsefnek, kik az iskola-építéshez pénzbeli adománynyal járultak hozzá, a gazdáknak, kik ingyen munkát teljesítettek s Török János fő-mérnöknek, ki az egész építkezést vezette, s érte semmi díjat nem fogadott el, köszönetet szavaztak.

Pénzbeszedő gondnoknak Giczy Gábort választották meg, az elhalálozás következtében megüresedett presbiteri helyekre a soron levő póttagokat Lamperth Ferencet és Szőlősy Miklóst hívták be.

Ezután tárgyalás alá került a presbitériumnak az a javaslata, hogy a templomépítés céljaira adó vettessék ki olyasformán, hogy minden egyháztág öt éven át adója kétszeresét fizesse azok kivételével, kik legalább ekkora összeget kitevő önkéntes adományt írtak alá. A javaslat körül hosszabb vita támadt, de a kérdés végül minden irányban megnyugvást keltő módon intéztetett el az által, hogy kimondták, hogy a kétszeres adófizetés az 1907-ik évtől kezdődjék s ezt megelőzőleg a presbitérium a templom tervét és költségvetését is elő fogja terjeszteni.

(Pápai Hírlap, III. évf., 21. sz., 1906. május 26., 4–5. o.)

Torony szentelés Acsádon.

Folyó hó 8-án avatták fel az acsádi ev. ref. egyház 123 éves, most renovált temploma elé épített díszes tornyot: Kis József esperes, Antal Károly, Seregély Béla lelkészek, Török János mérnök, ehm. vil. tanácsbíró és igen nagy számú vidéki érdeklődő hívek jelenlétében. A felszentelő imát és beszédet Kis József esperes-lelkész tartotta. Seregély Béla a.-teveli lelkész két kisdedit keresztelt, végül pedig a helybeli lelkész az egyház történetét olvasta fel.

Az építkezés 7350 K költséget igényelt, melyből a buzgó hívek 2200 koronát adtak össze. Istentisztelet után a lelkész vendégszerető házában gazdag lakoma volt, melyen sikerült felköszöntők hangzottak el. Délután jótékony-célú táncmulatság tartott, mely 380 korona tiszta hasznot hozott.

(Pápai Hírlap, III. évf., 29. sz., 1906. július 21., 6. o.)

Egyházkerületi közgyűlés.

A dunántúli ev. ref. egyházkerület folyó hó 18., 19. és 20. napjain tartotta Antal Gábor püspök és Hegedűs Sándor főgondnok elnöklete alatt őszi közgyűlését városunkban. A közgyűlésre a kerületi világi és egyházi alkotó tagjai közül mintegy 70-80-an jöttek össze városunkba. [...]

A zajos éljenzéssel fogadott elnöki megnyitó után dr. Segesdy Ferenc aljegyző referációjában a püspöki jelentés került sorra. Ezzel kapcsolatban elhatározták, hogy az új kormányt feliratilag üdvözlik. Részvétellel értesültek Kis János tanár elhunytáról, kinek emlékét jegyzőkönyvben örökítették meg. Minthogy a gimnáziumi tanárok fizetése az állami segéllyel rendeztetni fog, kimondták, hogy a theol. tanárok fizetését is megfelelőleg rendezni fogják.

Ezután különböző választások kerültek sorra. Konventi rendes tagoknak Czike Lajos, és Veress Ede egyházi, Molnár Béla és dr. Segesdy Ferenc világi részről, póttagoknak Nagy Lajos, Szabó Zsigmond, Konkoly-Thege Béla és dr. Szily János választottak meg. A főiskolai igazgató-tanács tagjaiul megválasztottak Barthalos István, dr. Segesdy Ferencz, Dózsa József, Konkoly-Thege Béla, Szabó Zsigmond, Pálffy Károly és Balla Endre.

A gazdasági tanács elnökéül újabb három évre dr. Antal Géza, alelnökéül Saáry Lajos, jegyzővé Baranyay Zsigmond, tagjaiul Németh István és Török János választottak.

Főiskolai igazgatóul az 1906—1907. évre Csizmadia Lajos theol. akadémiai tanárt választották. Ez után a főiskolai ügyekre került a sor.

(Pápai Hírlap, III. évf., 38. sz., 1906. szeptember 22., 4. o.)

Jegyezze meg magának pontosan azt,
hogy a

PATHEPHON

a legjobb és legtokéletesebb beszélő-
gép a mely csak létezik.

Tű nélkül játszik, a lemezeket nem karcolja és nem rongálja.
Követelje határozottan, hogy a kereskedő Önnek
egy tű nélküli Pathephonon játszon.

A PATHE FRERES, PARIS
világhírű cég gyártmánya.

Minden jobb kereskedőnél kapható.
Katalógus ingyen és bérmentve.

Remek új magyar felvételek.

PATHE FRERES
WIEN, I.,
KOLOWRAT-RING 9.

Paris, London, Wien, Berlin, Moskva
Szt. Petervár, Odessa, Brüssel,
Amsterdam, Barcelona, Milánó,
Lissabon, Bombay, Calcutta, Singa-
pore, Shangai, Tokio stb.

Kiss Emilia

pipere- és illatszertára Pápa, Fő-tér,
a keresztény fogyasztási szövetkezeti bolt mellett.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget,
miszerint a fenti címen a mai kor követel-
ményeinek megfelelő

pipere- és illatszertárt

rendeztem be. — Pipere- és illatszeren kívül
raktáron tartok még mindenféle kötszereket,
betegápolási és háztartási cikkeket.

A n. é. közönség nagybecsű pártfogásáért
esedezvén, maradtam teljes tisztelettel

Kiss Emilia.

Török János mérnök

két ligeti kertje eladó.

Több évi sági bor eladó.
Tudakozódhatni Grossherr János
urnál, Jókai Mór utca 8. sz. alatt.

(Pápai Hírlap, VII. évf., 47. sz., 1910. november 19., 8. o.)

Török János.

Dőlnek, év-év után rendre dőlnek ki a sorból a régi világ, a régi magyar világ tipikus alakjai. Ma-holnap hírmondójuk sem marad s a helyükbe lépő ifjabb nemzedék nem pótolja méltón az „öregeket”.

Török János személyében egyik legtiszteletreméltóbb „öreg” hunyt el városunknak. Öreg? Csak ha korára gondolunk, mondhatjuk el róla, mert tettereje, majdnem a legutolsó időkig lankadatlan volt, munkássága értékben és terjedelemben fiatalokat is megszégyenített.

A harmadik emberöltő derekáig úgy ért el, hogy folyton dolgozott, szünetlenül fáradt, a szórakozásból nem vette ki részét egyszeresen sem, de a munkát vitte kétszeresen is s ekkor támadta meg a nehéz kór, mely egy évig küzdött vele, amíg a még betegségében is íróasztala, rajzai mellett görnyedőt legyőzte s — mindazok őszinte fájdalomára, akik szerették és becsülték — körünkből elragadta.

Török Jánost nemcsak mint a polgári munka mintaképét, de puritán jelleméért is őszinte tisztelet környezte. Nem volt hangos szavú ember, de ha szólt, szavának súlyt adott jeles szaktudása és makulátlan becsületessége.

Családi élete páratlan szép volt. Hitvesét, az áldott lelkű asszonyt elveszítvén, gyermekei: Török Gyula őrnagy, Vilma férj. Fülöp Józsefné, Török Béla százados, Emma férj. Jaskó Gézáné, Török Jenő földművelésügyi miniszteri tisztviselő

páratlan szeretettel ragaszkodtak hozzá s ha a sors el is vitte egyiket arra, másikat amarra a szülői házból, meg-megtértek a kedves otthonba, ha pedig nem voltak itt, a Pápán tanuló unokák vittek derűt házába. Tizenhat unoka siratja a jó nagyapa halálát.

Török Jánosnak, ki e hó 27-én reggel hunyta le örök álmra szemét, életrajzi adatait itt közöljük:

Született 1834. évi december hó 20-án Hódmezővásárhelyen, középiskoláit Szentesen és Szarvason, a műegyetemet Budán végezte. — 1860—61-ig városi mérnök volt Szentesen, mely állásáról az akkori politikai viszonyok következtében haláláig megőrzött erős függetlenségi meggyőződése miatt 1861-ben leköszönt és mint magán mérnök működött az alkotmányos idők bekövetkeztéig. 1867-1870-ig újból mint városi mérnök Szentesen, 1870-1875-ig mint a Tisza-szabályozás mérnöke működött.

1875. május hó 1-étől kezdve egész haláláig a marczalvölgyi vizitársulat mérnöke volt, mely idő alatt közben 10 éven át Pápa város mérnöki tisztét is viselte.

A marczalvölgyi társulat érdemeit azzal méltatta, hogy főmérnökévé választotta. Pápa városában viselt mérnöki tisztége idejére esik az aszfaltút és a vízvezetéki mű létesítése.

Ez utóbbi maga elegendő arra, hogy nevét a város annaleseiben örökre fenntartsa.

A ref. egyházkerületnek szintén mérnöke volt s a főiskola és leánynevelő-intézet újabb épületei az ő rigorózus ellenőrzése

alatt épültek. Tagja volt a kerületi és főisk. gazdasági tanácsnak, hol szintén tevékeny munkásságot fejtett ki s buzgó tagja volt a helybeli ref. egyház presbitériumának is.

Halála mély részvétet keltett városszerte. E részvét egyik megnyilatkozása gyanánt a gazdasági tanács tagjai elnökük dr. Antal Géza orsz. képviselő vezetésével küldöttségileg kondoleáltak a gyászoló családnak.

A részvét temetésén is impozánsan nyilatkozott meg. Igen nagy gyászoló közönség gyűlt össze a Széchenyi-utcai családi házban, hol Kis József esperes végezte a gyászszertartást, könyvekre indító beszédben búcsúztatván el a drága halottat.

Koszorút küldtek a ravatalra : Hálás szeretettel — gyermekeid, Édes jó nagyapjuknak — a szerető unokák, Szeretett Jani bácsinak — Kun Sándor és családja, Kegyelete jeléül — a Barabás-család, Gróf Endrődy Sándor, Kedves barátjának — Sebestyén Dávid, Elődjének kartársi szeretettel — Révész Arnold városi mérnök, Szeretete jeléül — a marczalvölgyi vizitársulat, Szeretetünk és hálánk jeléül — Gyula és Micike, Szeretett tisztársának — Pápa város tisztikara, Hű munkásának — a dunántúli ref. egyházkerület, Szeretett kartársának — Országos vízépítészeti igazgatóság, dr. Schröder Gyula, özv. Széky Aladárné, özv. Kövér Antalné.

... Immár az alsóvárosi temetőben pihen, ki életében soha pihenést nem ismert. Legyen pihenése csendes, virrasszon síri álma fölött a kegyelet!

(*Pápai Hírlap*, VII. évf., 53. sz., 1910. december 31., 3. o.)

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon ismerősöknek és barátoknak, kik kedves atyánk elhunytá alkalmával a temetésen való megjelenésükkel, koszorúküldéssel, vagy bármi módon fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek, hálás köszönetünket fejezzük ki.

Pápa, 1910. december hó 30.

A Török-család.

M. kir. anyakönyvi kivonat.

Születtek:

Dec. 23. Ihász Antal kőműves és neje Tompa Lídia, leánya: Katalin, ág. hitv. ev. — Pitzer Gábor máv. és neje Schönbüchler Margit, leánya: Rózsa Anna, r. kath. — Császár Lina dohánygyári munkásnő, fia: János, ág. hitv. ev. — Ihász József cserepes és neje Bognár Erzsébet, fia: Gyula, r. kath.

Meghaltak:

Dec. 23. Horváth Mária, ref., 2 hónapos, tüdőhurut. — Horváth Józsefné szül. Varga Rozália napszámos, r. kath., 58 éves, idült májbaj.

Dec. 25. Szabó Rozália gyümölcsáros, r. kath., 69 éves, gutaütés.

Dec. 26. Olasz Mária, r. kath., 3 hónapos, görcsök. — Vida Sándor, r. kath., 66 éves, gutaütés. — Szalay István géplakatos, r. kath., 25 éves, öngyilkosság.

Dec. 27. Török János ny. főmérnök ref., 76 éves, érelmeszesedés.

Dec. 28. Böröczky Erzsébet, ref., 11 hónapos, agy hártyalob.

Dec. 29. Vikker Jánosné szül. Laluk Mária, róm. kath., 42 éves, tüdővész.

Házasságot kötöttek:

Dec. 26. Magyar Károly cseléd, ág. hitv. ev. és Sipőcz Katalin, r. kath.

(*Pápai Hírlap*, VII. évf., 53. sz., 1910. december 31., 6. o.)